

Učenje učenja

Opisniki temeljne zmožnosti

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Vsi se zavedamo nujnosti, biti odprt za novosti, za učenje, v knjižici pa so na enem mestu zbrani temelji, nameni in cilji tega vsakodnevnega početja skupaj z napotki za lažje soočanje z učenjem učenja.

Darja Kušar, učiteljica

Naslov: Učenje učenja

Zbirka: 'Na poti do življenjske uspešnosti'

Avtorji: Darja Kušar, Tanja Princes, dr. Petra Javrh, Manuel Kuran, Špela Lenič, mag. Estera Možina

Uredniki: dr. Petra Javrh, Manuel Kuran, Špela Lenič

Recenzenti: dr. Tatjana Ažman

Drugi sodelavci: Katja Bider, Breda Podboj

Oblikovanje: Črtomir Just, TRIK

Financer: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in Evropski socialni sklad

Izdal: Andragoški center Slovenije, 2013, zanj mag. Andrej Sotošek

Nelektorirano besedilo

Projekt financirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost in šport. Projekt se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete »Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja« in prednostne usmeritve »Izboljševanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.«

.....
CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

374.7(0.034.2)

OPISNIKI temeljne zmožnosti. Učenje učenja [Elektronski vir] / avtorji Darja Kušar ... [et al.] ; uredniki Petra Javrh, Manuel Kuran, Špela Lenič. - El. knjiga. - Ljubljana : Andragoški center Slovenije, 2013. - (Zbirka Na poti do življenjske uspešnosti)

ISBN 978-961-6851-37-4 (pdf)

1. Kušar, Darja 2. Javrh, Petra
271481344

Vsebina

Knjižici na pot	4
O projektu	5
Metodološki okvir	6
Temeljna zmožnost	8
Temeljne zmožnosti v sodobnem svetu	8
Učenje učenja	9
Tabela z opisniki	11
Uporaba opisnikov v praksi	23
Pripomoček za delo z udeležencem	25
Kaj zmorem na področju temeljne zmožnosti učenje učenja	26
Priročni slovar	31
Splošni pojmi	31
Specifični pojmi	33
Viri in literatura	35
Iz recenzije	36
Dostop do gradiv in kompletov	37

Knjižici na pot

Ta knjižica je posvečena temeljni zmožnosti učenje učenja.

Učenje učenja je sposobnost učiti se in vztrajati pri učenju, organizirati lastno učenje, vključno z učinkovitim upravljanjem časa in informacij, individualno in v skupinah. Ta kompetenca vključuje zavest o lastnem učnem procesu in potrebah, o prepoznavanju priložnosti, ki so na voljo, in sposobnost premagovanja ovir za uspešno učenje.

To je definicija temeljne zmožnosti učenje učenja, kot jo opredeljuje Evropski referenčni okvir ključnih kompetenc oziroma temeljnih zmožnosti za vseživljenjsko učenje. Tudi razumevanje temeljne zmožnosti, ki je prikazano v knjižici, sledi tej opredelitvi, a ni zgolj povzetek uradnih opredelitev. Je tudi poglobljena refleksija temeljne zmožnosti v izobraževalni praksi s strani izkušenih učiteljev in mentorjev ter ekspertov, ki so se raziskovalno in teoretično ukvarjali s tem področjem. Ta refleksija je nastala po več kot enoletnem akcijskem raziskovanju v neposredni praksi izobraževanja odraslih. Upamo, da boste glas prakse v knjižici zaznali tudi sami in jo uporabili kot koristno orodje pri svojem izobraževalnem delu z odraslimi.

Vprašali se boste kaj je opisnik. Spodnja definicija odseva naše razumevanje opisnika, kot se je postopno razvilo v procesu akcijskega raziskovanja, ki ga shematsko opisujemo v nadaljevanju.

Opisnik kratko opisuje en del temeljne zmožnosti in jo poskuša narediti čim bolj življenjsko. Ločimo jedrne opisnike, ki izražajo samo srž temeljne zmožnosti; in robne opisnike, ki so podobni ali celo enaki opisnikom katere od

drugih temeljnih zmožnosti. V tej knjižici prikazujemo jedrne opisnike. Opisnik je sestavljen iz splošnega opisa in konkretne prilagoditve.

Kako je knjižico z opisniki mogoče uporabiti in komu bodo najbolj koristili?

- Vsem učiteljem, da se podrobneje spoznajo s temeljno zmožnostjo učenje učenja.
- Vsem izobraževalcem, tudi učiteljem v formalnem delu sistema izobraževanja.
- Odraslim udeležencem programov, da spoznajo pomen in mesto temeljne zmožnosti v vsakodnevnem življenju.
- Za načrtovanje – snovanje vsebinskih projektov – kot orientacija pri določevanju ciljev.
- Za animacijo udeležencev, da prepoznajo svojo izobraževalno potrebo.
- Za predstavitev temeljnih zmožnosti in zmogljivosti programa zunanjim partnerjem, na primer zavodom za zaposlovanje, centrom za socialno delo, središčem za samostojno učenje, svetovalnim središčem za izobraževanje odraslih (ISIO), itd.
- Za sumativno spremljanje napredka posameznika in skupine.
- Za formativno spremljanje napredka posameznika in skupine.
- Kot priročen pripomoček pri pripravi izvedbenega načrta.
- Za skupinsko in individualno spremljanje dela in učenja.
- Za delne in končno evalvacijo izobraževalnih programov.
- Za promocijo – na primer, za izvajalsko organizacijo, ko pripravlja izvedbo programa izobraževanja odraslih iz ranljivih skupin in želi pokazati, kaj bodo učinki programa, za splošno promocijo temeljnih zmožnosti.

Avtorji

O projektu

Morda bi veljalo iz te knjižice pripraviti prilagojen povzetek v obliki zloženke, v kateri bi bili zajeti opisniki za temeljno zmožnost učenje učenja in bi jo prejel vsak udeleženec oziroma bi mu bila dostopna v elektronski obliki.

Darij Olenik, učitelj

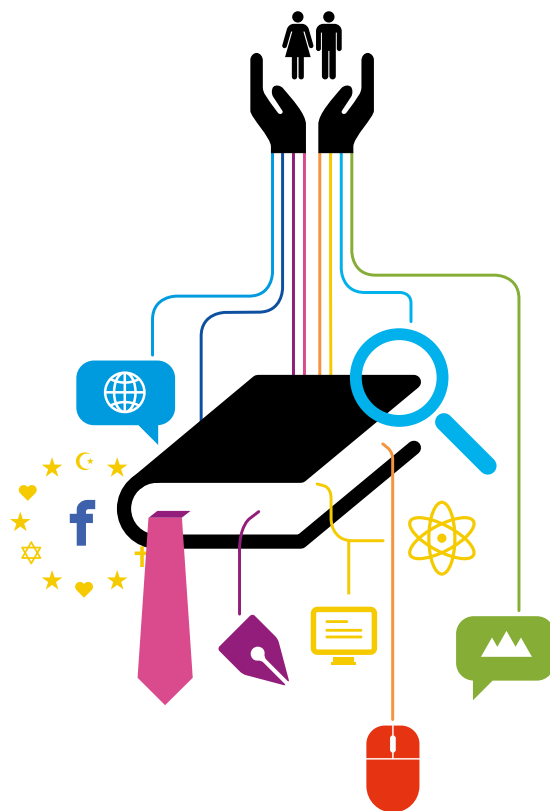
Zbirka e-knjižic je del širšega projekta »**Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014**«, ki je potekal na Andragoškem centru Slovenije. Del tega projekta je bila tudi aktivnost »**Razvoj pismenosti**«¹, znotraj katere smo pripravili različna orodja za krepitev temeljnih zmožnosti in tudi knjižico, ki je pred vami.

Gradiva nastala znotraj te aktivnosti, se vsebinsko osredotočajo na posamezno temeljno zmožnost, povezuje pa jih skupni krovni naslov »Na poti do življenjske uspešnosti«. Knjižice z opisniki za izbrano temeljno zmožnost zaokrožujejo to nalogo. Poleg njih smo pripravili še priročnik z naslovom »Temeljne zmožnosti odraslih«, ki je namenjen učiteljem v izobraževanju odraslih, pa tudi strokovnim delavcem, ki prihajajo pri svojem delu le občasno v stik z odraslimi. Prav tako so v okviru projekta nastala še IKT gradiva, ki opisujejo temeljne zmožnosti, in sicer štirje izobraževalni filmi in ena zvočnica.

1 Projekt je predstavljen spletni strani Andragoškega centra Slovenije: http://www.acs.si/RPUPNU_2011-2014, aktivnost »Razvoj pismenosti« pa na spletni strani: <http://mm.acs.si/pismenost/>.

Zbirka vseh gradiv – priročnik, IKT gradiva in knjižice – predstavljajo neke vrste »komplet prve pomoči« za vse odrasle, ki se težje prilagajajo sodobnim družbenim in ekonomskim razmeram, in njihove izobraževalce. V izhodišču so gradiva namenjena izobraževalcem, ki naj po svoji presoji posamezne dele predstavijo in dajo v uporabo tudi udeležencem.

Ta knjižica je vsebinsko povezana s temeljno zmožnostjo učenje učenja. Širši koncept knjižic z natančnejšimi informacijami o projektu, metodologiji opredeljevanja opisnikov, ipd. najdete v uvodni [Priročni knjižici z navodili za uporabo](#). Za takšno razporeditev smo se odločili, ker smo želeli, da bi bile krajše knjižice predvsem vsakodnevno uporabne, daljša uvodna knjižica pa je pripravljena z namenom teoretske podkrepitve koncepta, ki smo ga izbrali.

Metodološki okvir

Konkretna prilagoditev opisnika predstavlja dvorezen meč, saj lahko deluje kot omejitev za učitelja, ki bi ta primer razumel kot edinstven in najboljši. Primeri so le za prikaz. Ko grem skozi opisnike, imam še več idej, za konkretne prilagoditve, pač glede na to, v koliko različnih programih imam izkušnje. Več primerov bi postavljalo v uporabo knjižice še več omejitev, zato je dobro, da je naveden le en primer.

Darja Kušar, učiteljica

Do novih spoznanj v izobraževalni praksi lahko pridemo po različnih poteh. Predstavljeni opisniki niso plod slučajnega zbiranja idej, ampak dolgotrajnega in sistematičnega dela večje raziskovalne skupine.

Tabeli opisnikov, ki sledita v nadaljevanju, predstavljata sad več kot enoletnega raziskovanja prakse, ki ga je opravila raziskovalna skupina akcijske raziskave. Skupina teoretikov je zasnovala postopke, ki so celotno skupino izkušenih učiteljev praktikov in strokovnjakov vodili pri raziskovalnem vprašanju: Kaj nasičuje temeljno zmožnost učenje učenja? Kako lahko to temeljno zmožnost opišemo in kateri so najbolj ustrezni opisniki zanj?

Skupina praktikov je z analizo svoje dosedanje prakse, konkretnega dela, ki ga trenutno opravljajo, in diskusijo med kolegi pripravila predloge opisnikov in področij, ki jih obsega temeljna zmožnost. Iz začetnega nabora 150 opisnikov za to temeljno zmožnost, je raziskovalna skupina pripravila ožji nabor opisnikov v dveh preglednih tabelah. Tabeli z opisniki predstavljata osrednji

Konkretne prilagoditve so že uporabljeni in preverjeni načini, kako lahko določen cilj, katerega smo si kot izobraževalci zadali, približamo učečim se posameznikom.

Darja Kušar, učiteljica

del knjižice, ki jo pravkar berete, in predstavlja izvirno dodano vrednost projektu »Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014«.

Sam proces priprave opisnikov za temeljno zmožnost učenje učenja je vzbudil številna strokovna vprašanja: glede strukture tabele, glede števila področij, ki delijo to temeljno zmožnost, glede poimenovanja teh področij, glede ustreznosti ravni zahtevnosti, glede odnosa teh opisnikov do predpisanih standardov v programih izobraževanja odraslih in tudi glede opredelitve temeljnih pojmov. Odgovore na tovrstna vprašanja, ki so se pojavila med procesom akcijskega raziskovanja, je skupina iskala s študijem literature in primerjavami ter preverjanjem v diskusijah z delovnimi kolegi. Tako so opisniki hkrati, vsaj v določeni meri, tudi delo širšega kroga praktikov, ki ni neposredno sodeloval v akcijski raziskavi. Sledilo je vzporedno preizkušanje v praksi in premislek o opažanjih v raziskovalni skupini. Tako so se postopno oblikovala jasna izhodišča, na osnovi katerih smo opredelili, kaj pomenijo temeljni pojmi, kot na primer opisnik in področja, ki tvorijo temeljno zmožnost; vse to smo podrobneje opisali v [Priročni knjižici z navodili za uporabo](#).

Predlogi, kako lahko knjižica koristi učitelju in tudi udeležencu, so zajeti v posebnem poglavju Uporaba opisnikov v praksi. Nekoliko bolj

poglobljeno razmišljanje o didaktičnih izzivih, ki jih prinaša to orodje, pa smo strnili v poglavju Uporaba opisnikov v didaktične namene – praktični namigi, ki ga boste našli v [Priročni knjižici z navodili za uporabo](#).

Celotni koncept prikaza opisnikov za temeljno zmožnost učenje učenja je bil ovrednoten s strani zunanje strokovnjakinje. Del njenega izvirnega premisleka najdete v poglavju »Iz recenzije«.

Temeljna zmožnost

Temeljne zmožnosti v sodobnem svetu

Temeljne zmožnosti posamezniku v različnih okoliščinah omogočajo funkcionalno odzivanje in delovanje v širokem spektru različnih dejavnosti. So neodvisne od okoliščin delovanja in prenosljive med različnimi poklici. Posamezniku omogočajo dejavno udeležbo v družbi in osebni razvoj.

Na ravni Evropske unije (znotraj dokumenta Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje - Evropski referenčni okvir) je izbranih in opredeljenih 8 temeljnih zmožnosti, ki jih državljani potrebujejo za svojo osebno izpolnitev, socialno vključenost, aktivno državljanstvo in zaposljivost v družbi znanja.

Temeljne zmožnosti so tiste, ki omogočajo dovolj varno delovanje v delovnem in domačem okolju. Posamezniki so v takšni življenjski situaciji, da morajo krepiti svoje temeljne zmožnosti. Te bodo pripomogle, da se bodo posamezniki aktivneje vključili v delovno okolje, postali aktivnejši državljani, znali poskrbeti za svojo reaktivizacijo, kvalitetno preživljali svoj prosti čas, postali zadovoljnejši,...

Darja Brezovar, učiteljica

Te temeljne zmožnosti so naslednje:

Sporazumevanje v maternem jeziku

Sporazumevanje v tujih jezikih

Matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji

Digitalna pismenost

Učenje učenja

Socialne in državljanske kompetence

Samoiniciativnost in podjetnost

Kulturna zavest in izražanje

Učenje učenja

»Učenje učenja je sprejemanje obstoječega, ugotavljanje morebitnih pomanjkljivosti, popravljanje, izboljševanje, prenašanje naprej, ...«»Izobraževanje in usposabljanje morata nadaljevati svojo pot v smeri zahtev po vseživljenjskem učenju. In ravno zaradi tega je potrebno delati predvsem na učenju učenja kot temeljni zmožnosti, ki je bistvena podlaga za razvoj vseh ostalih. Učenje učenja je orodje ali način obvladovanja (nadvladovanja) sveta okoli sebe. In v učenje te ne more nihče prisiliti, razen življenje samo.«

Darja Kušar, učiteljica

V tem poglavju predstavljamo temeljno zmožnost učenje učenja.

Temeljna zmožnost učenje učenja je opredeljena kot sposobnost učiti se in vztrajati pri učenju, organizirati svoje učenje, tudi učinkovito opravljanje časa in informacij, individualno in v skupinah. Učenje učenja pomeni tudi, da se posameznik zaveda svojega učnega procesa in potreb, prepozna priložnosti, ki so na voljo in je sposoben premagovanja ovir za uspešno učenje. Tako učeči se nadgrajuje svoje prejšnje izkušnje z učenjem in jih povezuje z življenjskimi izkušnjami v različnih okoliščinah: doma, v službi, pri izobraževanju in usposabljanju. Ob tem sta seveda odločilni motivacija in zaupanje vase.

Prav zadnja dva poudarka iz zgornje definicije (motivacija in zaupanje), postavljata temeljno zmožnost učenje učenja v poseben položaj. Ra-

dovednost za učenje je človeku prirojena. Razmišljanje o tem, kako se učimo, ni. Zato je – za razliko od drugih temeljnih zmožnosti, za katere smo razvijali opisnike – notranja struktura temeljne zmožnosti učenje učenja manj jasna.

Kljub temu, da se je že pogosto razmišljalo o učenju učenja v otroštvu in mladostništvu (na primer, Priročnik za učence, dijake, učitelje, razrednike in svetovalne delavce avtorice dr. Tatjane Ažman iz leta 2008), je bilo nedorečeno, kako se učenje učenja izraža med odraslimi. Pred skupino za pripravo opisnikov za temeljno zmožnost učenje učenja je bil torej velik izziv: kako razdeliti temeljno zmožnost Učenje učenja na področja, ki so specifična za učenje v obdobju odraslosti, ter pripraviti ustrezne opisnike za vsako področje te temeljne zmožnosti posebej.

Po temeljitim razmisleku se je skupina za akcijsko raziskovanje odločila za kronološko opredelitev področij, ki se med seboj ciklično prepletajo: premislek pred učenjem, nadzorovanje učenja in razmislek po učenju oziroma o učenju. Predlog, ki je sicer izšel iz konkretnih učiteljskih primerov dobre prakse, je tudi teoretsko utemeljen. Poseben model faz je leta 2002 predlagal že Zimmerman (Ažman, 2008). Izhajajoč iz te odločitve smo tri velika področja temeljne zmožnosti učenje učenja poimenovali:

- Priprava na učenje,
- Izvajanje učenja,
- Spremljanje učenja.

Opredeljena področja v tabelah se ujemajo z rezultati akcijskega raziskovanja in pregledov nacionalnih in mednarodnih strokovnih virov, največ pa so h končni obliki tabele z opisniki pripomogli predlogi strokovnjakov in številnih učiteljev v času oblikovanja opisnikov.

Področja, ki sestavljajo temeljno zmožnost učenje učenja so: [Priprava na učenje](#), [Izvajanje učenja](#), [Spremljanje učenja](#).

Prvo področje, imenovano ‚Priprava na učenje‘ vključuje opisnike povezane z naslednjimi temi: ciljno učenje, premagovanje odpora do učenja, učni slog, oblike učenja, utrjevanje znanja, tehnike pomnjenja, časovni okvir, iskanje virov, samoocena znanja.

Drugo področje, ki smo ga poimenovali ‚Izvajanje učenja‘ sestavljajo opisniki, vezani na: uporabo različnih orodij, tehnike učenja, izkustveno učenje, učenje v skupini, kritično mišljenje, analizo, sklepanje, reševanje problemov, uporabo znanja, uporabo različnih virov, vztrajnost pri učenju, samodisciplino, postopnost in odgovornost, motivacijo, pripravo povzetka učenja.

Tretje področje je ‚Spremljanje učenja‘. V tem področju so zajeti opisniki, ki se povezujejo z: refleksijo učenja, samooceno učenja, odpravljanjem ovir pri učenju, nagrajevanjem po učenju, dojemanjem učenja kot sposobnostjo, vrednotenjem učenja in utrjevanjem znanja.

Tabela z opisniki

V tem poglavju vam predstavljamo tabeli z opisniki za temeljno zmožnost Učenje učenja. Opisniki pomagajo abstraktno temeljno zmožnost konkretizirati, jo narediti uporabno, predvsem pa jo »napolniti« s primeri iz vsakdanjega življenja odraslih. Učenje ni predvsem branje knjig, ampak tudi na primer, pridobivanje znanja s področja novih tehnologij s preizkušanjem ali kuhanje nove jedi. Pomemben je tudi razmislek o tem, ali se kot odrasli raje učimo vizualno (beremo besedila), slušno (poslušamo predavanja) ali interaktivno (prepoznavanje začimb s pomočjo vida, tipa in vonja). Pogosto se dogaja, da pred pridobivanjem novega znanja zaznamo težavo. Da jo zaznamo in ustrezno odpravimo z namenom,

da bo naše pridobivanje znanja bolj učinkovito, ni nič drugega, kot obvladovanje temeljne zmožnosti Učenje učenja. Opisniki v tabelah, ki sledita, prikazujejo konkretne primere, v katerih se odrasli srečujemo z različnimi situacijami, pri katerih so vpletene tudi strategije učenja.

Tabeli, ki sta pred vami, zajemata opisnike, ki smo jih razdelil na tri večja področja: **Priprava na učenje**, **Izvajanje učenja** in **Spremljanje učenja**.

Prvi stolpec tabele je poimenovan ‚Kaj?‘. V tem stolpcu je v ključnih besedah povzet splošni opisnik, ki je v polnem zapisu v sosednjemu stolpcu.

Prikaz strukture tabele

Piktogram za označitev področja

Glavni področji

Področje: PRIPRAVA NA UČENJE

KAJ?

SPLOŠNI OPISNIK

KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA

Povzetek opisnika v ključnih besedah

Opisnik za splošno rabo

Konkreten primer, kot ga predlagajo praktiki, in je vedno kontekstualno obarvan.

Drugi stolpec ‚Splošni opisnik‘ vsebuje opisnike, ki so uporabni za razvijanje temeljnih zmožnosti v izobraževanju odraslih na splošno. Opisniki temeljno zmožnost opisujejo in prikazujejo kaj je tisto, kar jo sestavlja². Opisnike se lahko uporabi za načrtovanje kurikula in prav tako za njegovo spremljanje.

Tretji stolpec ‚**Konkretna prilagoditev opisnika v izvedbi**‘ vsebuje nekoliko bolj razložene opisnike s primeri za konkretno uporabo. Pri oblikovanju tega zapisa smo razmišljali o konkretnih udeležencih, ki so se v preteklosti udeležili programov za dvigovanje ravni pismenosti. Zapisani so tako, da so učiteljem, mentorjem in udeležencem v pomoč pri spremljanju razvoja temeljne zmožnosti. Pri tem ne gre za navodila, ampak uporaben zapis, s pomočjo katerega posamezniki pridobijo prvi občutek, kaj obsega posamezno področje.

Jaz tabelo pojmem kot tisti del, ki je najbolj uporaben v praksi. Teorijo si predvsem enkrat prebereš, k tabelici pa bi se vračal večkrat, pri načrtovanju celotnih izvedb posameznih usposabljanj, pri načrtovanju posameznih srečanj, pa tudi pri preverjanju doseženih ciljev na posameznem srečanju ali na celotnem usposabljanju.

Darja Kušar, učiteljica

² Na tem mestu je potrebno izpostaviti, da je opredelitev obravnavane temeljne zmožnosti z opisniki v osnovi določena s konsenzom praktikov, kot so jo zagledali v času izvajanja različnih izobraževalnih programov za odrasle. Predvidevamo, da se bo nabor opisnikov sčasoma dopolnjeval glede na potrebe z drugimi splošnimi opisniki in konkretnimi prilagoditvami opisnika v izvedbi.

Minimalna in optimalna raven

Opisniki so pripravljene na dveh ravneh: na minimalni in optimalni ravni in so predstavljeni v dveh ločenih tabelah. Na tak način sta vzpostavljeni dve referenčni točki razvoja temeljnih zmožnosti. To seveda ne pomeni, da se temeljne zmožnosti razvijajo samo znotraj minimalne in optimalne ravni (to sta pravzaprav samo prvi dve ravni, ki se nadgrajujeta). Ti dve ravni predstavljata zgolj izhodišče, s katerim je začrtana pot razvoja temeljnih zmožnosti. Za posamezno raven so opisniki predstavljeni v posamezni tabeli.

Minimalna raven doseganja temeljne zmožnosti pomeni skromno osnovo, ki odraslemu še omogoča ‚preživetje‘ s pomočjo temeljne zmožnosti učenje učenja v vsakodnevem življenju.

Optimalna raven pomeni zadovoljivo razvito temeljno zmožnost do te mere, da se odrasli, ne glede na izobrazbo, uspešno znajde v različnih življenjskih situacijah, pri katerih je vpleteno učenje učenja.

Učiteljem bodo opisniki v pomoč pri usmerjanju in vodenju posameznika, da bi dosegel tisto minimalno raven znanja, ki mu v sodobni družbi, ki pred posameznika ves čas postavlja nove in nove izzive omogoča, da bo lažje funkcional. Učitelji bodo lažje prepoznali tiste udeležence, ki presejajo ta minimalni nivo in jih usmerili k doseganju višjih ciljev v procesu izobraževanja ter posledično vrednotenja tako formalno kot tudi neformalno pridobljenega znanja.

Darij Olenik, učitelj

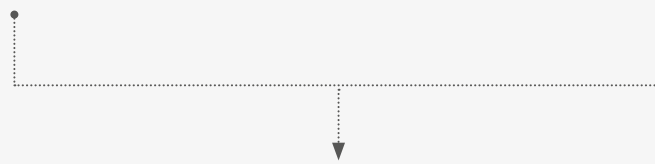
Prikaz ravni temeljne zmožnosti

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA

Minimalna raven

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA

Optimalna raven

Opisniki so pripravljene dovolj splošno, da omogočajo učitelju kar se da proste roke pri implementaciji posameznega opisnika v praksi. Konkretni primeri so dovolj življenjski, da udeleženec prepozna in ovrednoti lastno znanje pri temeljni zmožnosti. Na podlagi opisnikov za optimalni nivo lahko posameznik, ki se vključuje v proces izobraževanja in obvlada minimalni nivo sam presodi koliko mu manjka, da bi dosegel optimalni nivo, nadgradi svoje dosedanje znanje in se pripravi na vrednotenje znanja s sprotim preverjanjem in končnim vrednotenjem.

Darij Olenik, učitelj

Izobraževalci odraslih bodo prevzeli vlogo podpornika tistim, ki se učijo. V opisnikih na minimalni in optimalni ravni so razvidne prilagoditve v izvedbah in tudi primeri splošnih opisnikov. Tako zbrani opisniki (v knjižici) na enem mestu so vsekakor v pomoč tako izkušenejšim kot mlajšim izobraževalcem odraslih, predvsem pri snovanju izobraževalnih programov in ugotavljanju napredka posameznika.

Matej Chvatal, učiteljica

Minimalna raven

Prva tabela prikazuje opisnike na minimalni ravni, kjer je opisano tisto osnovno, kar odraslemu še omogoča delovanje v sodobni družbi v tistih situacijah, ki od njega terjajo uporabo temeljne zmožnosti učenje učenja.

PODROČJE: PRIPRAVA NA UČENJE

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
CILJNO UČENJE	Ve, kaj je ciljno učenje	Pozorno spremlja na primer, informativno oddajo s ciljem, da se seznanijo z dogajanjem v lokalni in širši skupnosti.
PREMAGOVANJE ODPORA DO UČENJA	Zaveda se pomembnosti in koristnosti vseživljenjskega učenja za osebno uspešnost v življenju	Udeleži se informativnega sestanka v zvezi z izobraževanjem.
UČNI SLOG	Pozna multisenzorno učenje	Po teoretični seznanitvi prepozna različne čaje (na primer, zelišča in začimbe) s pomočjo voča.
OBLIKE UČENJA	Pozna različne vrste učenja (individualno, v paru, skupinsko), njihove prednosti in pomanjkljivosti	Poišče ljudi, s katerimi se lahko skupaj uči.
UTRJEVANJE ZNANJA	Pred novim znanjem s pomočjo učitelja ali mentorja obnovi predhodno pridobljeno znanje	S pomočjo vprašanj obnovi novo naučene vsebine.
TEHNIKE POMNENJA	Spozna in preizkuša različne tehnike pomnjenja	Seznani se in preizkuša mnemotehnike.
ČASOVNI OKVIR	Se zaveda pravočasnosti učenja in s tem povezano učinkovitostjo učenja	Udeleženec si pripravi dnevni, tedenski in mesečni časovni načrt in skuša realizirati zastavljene cilje.
ISKANJE VIROV	Uporablja literaturo kot glavni vir učenja	Naredi si seznam literature, ki jo potrebuje pri učenju.
SAMOOČENA ZNANJA	Dobro oceni količino svojega znanja na izbranem področju	Izpolni vprašalnik na določeno temo.

PODROČJE: IZVAJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
RAZLIČNA ORODJA ZA RAZLIČNE NAMENE	Za potrebe učenja pozna in uporablja različna tehnološko podprta orodja (računalnik, telefon, kalkulator itd.)	S pomočjo kalkulatorja izračuna vrednost potrošniške košarice.
TEHNIKE UČENJA	Pozna in uporablja različne tehnike učenja (hitro branje, priprava miselnih vzorcev, izpisovanje pomembnih pojmov itd.)	V gradivu podčrta ključne besede in jih izpiše ter uporablja kot zapiske med samim učenjem.
IZKUSTVENO UČENJE	Zaveda se, da učenje ni samo sebi namen in išče primere iz vsakdanjega življenja	Na internetu poišče zelene vsebine.
UČENJE V SKUPINI	Izkusi prednosti in pomanjkljivosti skupinskega učenja	Aktivno sodeluje pri izvedbi skupnega načrta (organizacija dogodka, priprava navodil itd.).
KRITIČNO MIŠLJENJE	Vsebine kritično ovrednoti.	Izraža svoja stališča do prebranega, slišane...
ANALIZA	Zastavlja vprašanja in raziskuje.	Zastavlja vprašanja in problematizira snov, ki se jo uči.
SKLEPANJE	Preiskuje ustreznost in utemeljitev trditev in sklepov ter se izogiba poenostavitvam.	Z dodatnimi vprašanji ugotavlja ustreznost rečenega in slišane.
REŠEVANJE PROBLEMOV	Dopušča različne interpretacije dogodkov in pojavov.	Zaveda se razlaganja dogodkov z določene perspektive (zornega kota).
UPORABA ZNANJA	Pridobljeno znanje uporablja v vsakdanji praksi tudi takrat, ko se faza učenja konča	Načrtno uporabi novo naučene vsebine v praksi (recepti, navodila...)
RAZLIČNI VIRI ZA RAZLIČNE NAMENE	Zna uporabiti različne vire (zemljevid, slovar, knjiga receptov itd.) za različne namene oziroma cilje učenja	Za načrtovanje poti izleta uporabi zemljevid.

PODROČJE: IZVAJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
VZTRAJNOST PRI UČENJU	Vztraja pri učenju, kljub nepriljubljeni vsebini, saj se zaveda, da bo to znanje uporabno	Načrtuje samonagrajevanje za svojo vztrajnost.
SAMODISCIPLINA	Učenje načrtuje in dosledno sledi zadanim ciljem.	Izdela urnik učenja in mu sledi.
POSTOPNOST IN ODGOVORNOST	Načrtuje učenje po posameznih ciljeh, ki se nadgrajujejo.	Zastavi si učenje po postopnosti in preverja svoj napredek.
MOTIVACIJA	Zna odstraniti moteče dejavnike.	Zna reči »ne« aktivnostim, ki bi zmotile njegovo učenje.
PRIPRAVA POVZETKA UČENJA	Zna po vsakem učenju ali pridobivanju znanja na kratko povzeti bistvo vsebine	Napiše ali pove kratek povzetek.

PODROČJE: SPREMLJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
REFLEKSIJA UČENJA	Med učenjem spremlja, ali se uči aktivno (pišem, rišem in podčrtujem)	Bere in označuje ključne besede.
SAMOOČENA UČENJA	Ko se učenje konča, posameznik zna oceniti, kaj si je zapomnil in kaj ni	Udeleženec s pomočjo učitelja obnovi novo vsebino in tako oceni, katere dele si je bolj zapomnil in katere manj.
ODPRAVLJANJE OVIR	Zaznava ovire pri učenju in razmišlja o odpravi le-teh (morebitni odmor, dodatna gradiva, dodatna razlaga, hrup iz okolice)	Udeleženec med učenjem zazna motnjo (denimo hrup iz okolice) in ustrezno odpravi oviro (naredi premor, zapre okno) ter se učinkoviteje uči naprej.

PODROČJE: SPREMLJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
NAGRAJEVANJE PO UČENJU	Po uspešnem učenju se nagradim in s tem utrdim prijetnost izkušnje (odmor, sproščeno druženje s prijatelji itd.)	Po uspešnem učenju si privoščim posledek.
DOJEMANJE UČENJA KOT SPOSOBNOSTI	Razume učenje učenja kot sposobnost, ki se je naučimo in jo gojimo.	Zaveda se usvojenih spretnosti učenja in predstavlja svoje učne dosežke.
VREDNOTENJE UČENJA	Zbira potrdila in dokazila o svojem učenju, ki ga uporablja kot spodbudo za nadaljnje učenje	Oblikuje svojo osebno mapo učnih dosežkov.
UTRJEVANJE ZNANJA	Znanje, ki ga posameznik pridobi med učenjem kasneje utrjuje s pomočjo različnih enigmatskih gradiv	Udeleženci po zaključku učenja rešujejo različne različna enigmatska gradiva (križanke, kvize, sudoku).

Optimalna raven

Druga tabela prikazuje opisnike na bolj zahtevni oziroma optimalni ravni. Optimalna raven pomeni zadovoljivo razvito temeljno zmožnost učenje učenja do te mere, da se odrasli, ne glede na izobrazbo, uspešno znajde v različnih življenjskih situacijah.

PODROČJE: PRIPRAVA NA UČENJE

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
CILJNO UČENJE	Zmožen je učno gradivo razdeliti na smiselne učne enote in jasno definirati korake do cilja.	Preleti literaturo in jo razdeli na enote ter oblikuje načrt učenja.
PREMAGOVANJE ODPORA DO UČENJA	Uči se zaradi lastne motivacije in aktivno išče priložnosti za nadgradnjo obstoječega znanja	Spremlja ponudbo programov na spletni strani.
UČNI SLOG	Zmožen je izbrati njemu najustreznejši učni slog (vizualni, slušni itd.) in učenje prilagoditi izboru	Navede nekaj novih znanj, nato pa ugotovi, na kakšen način je posamezno informacijo pridobil (glede na kateri zaznavni kanal).
OBLIKE UČENJA	Glede na potrebe izbira ustrezne oblike učenja za namene čim večje učinkovitosti	Izbere ustrezen medij za učenje (video, TV, knjiga...)
UTRJEVANJE ZNANJA	Pred učenjem samostojno sistematično preveri predhodno pridobljeno znanje s pomočjo različnih gradiv	Izpolni vprašalnik o predelani snovi.
TEHNIKE POMNENJA	V svoji vsakodnevni praksi uporablja najučinkovitejšo tehniko pomnjenja	Uporablja mnemotehniko.

PODROČJE: PRIPRAVA NA UČENJE

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
ČASOVNI OKVIR	Učenje načrtuje tako, da lahko predela snov do roka, ko je predvidena uporaba tega znanja v praksi	Udeleženec se uči v skladu z zastavljenim dnevnim, tedenskim in mesečnim načrtom. Svoje učenje prilagaja nepredvidljivim dejavnikom in oviram ter po potrebi posodablja predvideni načrt.
ISKANJE VIROV	Zna poiskati ustrezne vire vsebin za učenje s pomočjo različnih pripomočkov in metod (literaturo, splet, medijev itd.)	Uporablja internet (COBISS).
SAMOOCENA ZNANJA	Zna predvideti oceno svojega znanja za vsakdanjo prakso, hkrati ve, kako nadgraditi obstoječe znanje na določenem področju	Izpolni vprašalnik o tematiki in si zastavi nova vprašanja/nove učne cilje.

PODROČJE: IZVAJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
RAZLIČNA ORODJA ZA RAZLIČNE NAMENE	S pomočjo tehnološko podprtih orodij skuša - poleg učenja - zadovoljiti tudi druge potrebe (denimo socialne, terapevtske itd.)	Načrtuje izlet (finančni plan, plan potovanja...)
TEHNIKE UČENJA	Ugotovi, katere tehnike mu najbolj ustrezajo, jih pogosteje uporablja in tako dela učne prijetnejše in zabavnejše.	Udeleženec se seznani z različnimi tehnikami učenja ter zapiske nadgradi s pomočjo miselnega vzorca ali preproste prezentacije, ki mu kasneje služi kot pomagalo pri utrjevanju znanja.
IZKUSTVENO UČENJE	Uči se z razumevanjem, novo znanje neposredno povezuje s predhodnim znanjem in z njim skuša odpravljati težave vsakodnevnega življenja	Nova znanja vnaša v vsakodnevne aktivnosti.

PODROČJE: IZVAJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
UČENJE V SKUPINI	Uporablja oblike skupinskega učenja, ki posamezniku najbolj ustrezajo ter se na podlagi tega odločajo, ali jim bolj ugaja individualno ali skupinsko učenje	Udeleženec se predstavi, zna izpostaviti svoje mnenje, voditi izvedbo posameznih nalog ter predstaviti izveden projekt.
KRITIČNO MIŠLJENJE	Vsebine kritično ovrednoti.	Napiše svoje stališče o naučenem gradivu.
ANALIZA	Opređeljuje pojme in probleme.	Preverja pomen uporabljenih pojmov in jih usklajuje s sogovornikom. Prizadeva si za jasno in natančno rabo jezika ter čim večjo natančnost pri opredeljevanju problemov.
SKLEPANJE	Analizira predpostavke in naravnost v posameznih sklepih.	Preiskuje in ozavešča neizgovorjeno, tematizira, dvomi v diskusiji (debati).
REŠEVANJE PROBLEMOV	Dovoljuje nedorečenost, odprtost.	Sprejema situacije, v katerih ni končnega odgovora. Zaveda se, da znanje nikoli ni popolno, končno, absolutno.
UPORABA ZNANJA	Učenje razume kot začetek izobraževalnega cikla in ne kot konec le-tega: pridobljeno znanje uporablja v vsakdanjem življenju, ga po potrebi spreminja in prilagaja praksi in teoriji.	Udeleženci spoznajo pomen uravnotežene prehrane. Naučijo se pripraviti jedilnik in skuhati preproste jedi z upoštevanjem načel zdrave prehrane. Novo znanje uporabijo v družinski situaciji. Načrtujejo jedilnike za teden naprej, nakupujejo zdravo hrano, posadijo zelenjavo, iz kuhinje izločijo nezdrave jedi.
RAZLIČNE VSEBINE ZA RAZLIČNE NAMENE	Uporablja več učnih gradiv hkrati (kompas, zemljevid, učbenik o geografiji) z namenom čim bolj učinkovitega učenja in pomnjenja.	Za načrtovanje poti in organizacijo izleta uporablja zelo različna gradiva (kompas, zemljevid, turistične strani na spletu) z namenom, da bo izlet karseda gladko zasnovan.
VZTRAJNOST PRI UČENJU	Vztraja pri učenju, kljub nepriljubljeni vsebini ter skuša doseči vse cilje, ki so bili zastavljeni v fazi priprave na učenje.	Uči se tudi vsebine, ki mu niso zanimive.

PODROČJE: IZVAJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
SAMODISCIPLINA	Načrtuje izvaja, evalvira učne cilje.	Vodi dnevnik učenja.
POSTOPNOST IN ODGOVORNOST	Odgovorno načrtuje učenje po posameznih ciljeh, ki se nadgrajujejo.	Zastavi si učenje po postopnosti in sproti preverja svoj napredek.
MOTIVACIJA	Notranje je motiviran za doseganje zastavljenih ciljev.	Vsak dosežen cilj je motivacija za novega.
PRIPRAVA POVZETKA UČENJA	Zna po vsakem učenju po potrebi na kratko povzeti, zapisati in pripraviti povzetek o vsebini, s katero se je ukvarjal	Po vsakem učenju izdela povzetek.

PODROČJE: SPREMLJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
REFLEKSIJA UČENJA	Ob spremljanju aktivnega učenja (pisanje, risanje in podčrtovanje) poskuša ozavestiti svojo pozornost (spremlja ali je zbran ali ni)	Pri učenju uporablja marker in označuje ključne besede. Medtem sproti preverja kaj je označil.
SAMOOČENA UČENJA	Poleg tega, da posameznik oceni, kaj zna in kaj ne zna, je posameznik sposoben sproti oceniti, kaj je bolj in kaj manj pomembno pri učenju za njihovo vsakdanje življenje	Udeleženec usvojeno znanje s področja varnostnih predpisov v prometu oceni, kateri vidiki novega znanja so tisti, s katerimi se bolj pogosto srečuje (denimo vožnja v krožišču za avtomobile) ter tisti, ki niso tako pomembni (denimo vožnja v krožišču za kolesarje).

PODROČJE: SPREMLJANJE UČENJA

KAJ?	SPLOŠNI OPISNIK	KONKRETNA PRILAGODITEV OPISNIKA
ODPRAVLJANJE OVIR	Udeleženec razumevanje ovir razširi tudi na ovire glede učenja, pri učenju oblikuje rešitve za odpravo le-teh in jih sproti odpravlja, da bi bilo učenje bolj učinkovito	Udeleženec med učenjem zazna primanjkljaj na učnem področju (denimo znanje s področja ekološko pridelane zelenjave) in ustrezno odpravi oviro (poišče neznan pojem na spletu ali slovarju) ter se učinkoviteje uči naprej.
NAGRAJEVANJE PO UČENJU	Med nagrajevanjem po uspešnem učenju razmislim o strategijah učenja in morebitnih izboljšavah in nadgradnjah le-teh.	V času med aktivnim učenjem načrtuje nadaljnje učenje in ugotavlja potrebne spremembe in popravke.
DOJEMANJE UČENJA KOT SPOSOBNOSTI	Nova naučena znanja aktivno prenaša v vsakdanje življenje in novo učno snov povezuje in uporabi pri vsakdanjih opravilih in delu.	Zaveda se usvojenih spretnosti in znanja, ki jih uporablja v vsakdanjem življenju.
VREDNOTENJE UČENJA	Potrdila o učenju hrani v obliki zbirne mape (portfolia), ki ga uporablja kot vodilo pri poglobljenem razmišljanju o vsebini, evalvaciji lastnega dela ter kot dokazila za priznavanje lastnega učenja.	Izdela in nadgrajuje svojo osebno mapo (portfolio) učnih dosežkov.
UTRJEVANJE ZNANJA	Znanje, ki ga posameznik pridobi med učenjem kasneje utrjuje s pomočjo različnih gradiv, vključno z zahtevnejšo učno vsebino (učni listi, različni slovarji itd.)	Uporablja slovarje in leksikone.

Uporaba opisnikov v praksi

V tem poglavju bi želela vsekakor izpostaviti, da je knjižica pomagala. Učitelj si mora za programe, ki jih izvaja, pripraviti svoje izvedbene načrte, pri sami izvedbi, pa lahko išče ideje, asociacije tudi v opisnikih, ki so predstavljeni s konkretnimi prilagoditvami.

Darja Kušar, učiteljica

V tem poglavju je nekaj najbolj ključnih poudarkov, kako, opisnike uporabiti v praksi. Podrobnejšo razlago za posamezno področje uporabe boste našli v [Priročni knjižici z navodili za uporabo](#), v poglavju Uporaba opisnikov v didaktične namene – praktični namigi.

Tu smo nanizali le področja v obliki opomnika, v Priročni knjižici z navodili za uporabo pa so ta področja podrobneje opisana. Teoretsko podprto razmišljanje o tej temi je bogato opremljeno in podkrepljeno z mnenji sodelujočih praktikov.

Še enkrat pa želimo poudariti, da je nabor opisnikov v obeh predstavljenih tabelah v tej knjižici določen na podlagi konsenza in da ga je mogoče širiti in spreminjati. Od izobraževalcev pričakujemo, da bodo opisnike kritično presodili in jih uporabili v skladu s konkretnimi okoliščinami.

Učitelji pripravijo izvedbeni načrt, v katerem posebej opredelijo lastne dejavnosti in posebej dejavnosti učenca. Znotraj načrta uporabijo posamezne opisnike za oblikovanje ene ali več učnih enot, časovno opredelijo trajanje posamezne učne enote in uporabo sodobnih učnih pripomočkov ali IKT tehnologije, ki je na voljo udeležencem. Pri tem so, zlasti mlajšim in manj izkušenim učiteljem, v pomoč primeri konkretnih prilagoditev opisnika v izvedbi. Primeri, ki so navedeni v delovni in vzorčni tabeli naj bi vsak učitelj prilagodil svoji konkretni skupini udeležencev.

Darij Olenik, učitelj

Opisniki ne smejo biti razumljeni kot že vnaprej pripravljen načrt, kaj bomo delali v nekem programu. Ali pa kot zaključni vprašalnik, po katerem bi si pokljukali, ali smo vse naredili.

Darja Kušar, učiteljica

Ko želimo opisnike uporabiti v didaktične namene, lahko razmišljamo o naslednjih področjih njihove uporabe:

- Primerni so za animacijo udeležencev, saj omogočajo bolj natančen opis programa oz. je ob njih mogoče poudariti različne koristi, ki jih bodo udeleženci imeli, če bodo razvijali temeljno zmožnost do te mere, kot jo opisujejo opisniki.
- Dve tabeli z opisniki (za minimalno in optimalno raven) omogočata hitro in udeležencu prijazno spoznavanje dejansko potrebnih znanj, spretnosti, veščin, da bi vsaj minimalno oziroma dovolj dobro obvladali to zmožnost, in tudi razmislili o lastnem odnosu do sporazumevanja v maternem jeziku.
- To gradivo v e-obliki omogoča lahek dostop do ključnih informacij tudi tistim odraslim, ki se zaradi različnih razlogov ne morejo vključiti v izobraževanje, in se želijo učiti samostojno.
- Tabela z opisniki je koristen pripomoček za učinkovit razvoj temeljnih zmožnosti, saj nakazuje, kaj vse je potrebno za njeno minimalno in optimalno razvitost.
- Nabor opisnikov omogoča sprotno spremljanje napredka odraslega v različnih programih, bodisi s pomočjo predlaganega pripomočka bodisi z uporabo samih tabel z opisniki.
- Med izvedbami različnih programov oziroma po njih omogoča tudi spremljanje posameznikovega napredka.
- Tabele z opisniki so za učitelja in mentorja vir dragocenih podatkov pri presojanju, kako programe še bolje prilagoditi skupini, ko je program že v teku.
- Seznam usvojenih opisnikov (tako skupine v celoti kot posameznikov) učitelje oskrbuje s povratnimi podatki o napredovanju.
- Opisi pridobljenega znanja po zaključenem programu so dragoceni za pravilno prepoznavanje in morebitno priznavanje neformalnega znanja.

- Nabor opisnikov za to temeljno zmožnost je pomembna informacija za svetovalce v institucijah, kakor so zavod za zaposlovanje, center za socialno delo, središča za samostojno učenje, svetovalna središča za izobraževanje odraslih (ISIO) in podobno, ki posameznike usmerjajo v različne oblike izobraževanja, oziroma jim svetujejo v postopkih vrednotenja in priznavanja neformalno pridobljenega znanja in izkušenj.

Mentor s pomočjo opisnikov ozavešča udeležence o njihovih temeljnih zmožnostih, tudi z namenom, da jih začnejo sami prepoznavati. Udeleženci ugotovijo, katere dosegajo in kaj morajo še izpopolniti, doseči ali se naučiti.

Jasmina Šubic, mentorica

Pripomoček za delo z udeležencem

Učitelji/mentorji lahko v sodelovanju z udeležencem načrtujejo cilje kar s pomočjo tabele opisnikov. Označijo opisnike posamezne temeljne zmožnosti kot cilje, ki bi jih radi dosegli in zastavijo aktivnosti, s katerimi bodo to dosegli.

Jasmina Šubic, mentorica

Učiteljem priporočamo, da skupaj z udeleženci uporabijo poseben pripomoček, ki smo ga pripravili prav v ta namen. Da bi pomagal tudi udeležencu, ki se uči samostojno, smo prilagojen nabor opisnikov poenostavili v največji možni meri. Pripomoček je oblikovan tako, da ga je z lahkoto mogoče razmnoževati in v primerni obliki ponuditi odraslim, da si sami označujejo, kaj bi na primer želeli od vključitve v program v zvezi s temeljno zmožnostjo učenje učenja. Analiza dobljenih informacij o posameznih udeležencih, ki se vključujejo v določen program, lahko učitelju občutno olajša načrtovanje in prilagajanje izvedbenega kurikula. Seznam je zelo uporaben tudi pri formativnem spremljanju napredka posameznika v tej temeljni zmožnosti.

Veš, da je cel kup stvari, ki so pomembne, ko se spraviš k učenju. In res je dobro, da so zbrane na enem mestu, da lahko pogledaš, če slučajno pozabiš, zakaj se učiš.

Udeleženeec v programu za odrasle

Predstavljeni seznam je zgolj primer, kako lahko učitelj pripravi seznam opisnikov za svojo ciljno skupino. Glede na to, da so ciljne skupine v različnih okoljih zelo različne, se nujno po potrebi spreminjajo tudi raven in posplošenost posameznega opisnika. Učitelj naj sam presodi, kako bo pripomoček uporabil v praksi in temu primerno prilagodi tudi njegova navodila. Pri uporabi si lahko pomaga tudi s sorodnim pripomočkom, kot je na primer vprašalnik za vrednotenje kompetence učenje učenja³.

Ko bomo izvajalci seznanjeni z željami posameznika, ko bomo seznanjeni z njegovimi predznanji, nam bo lažje izvajati program. Menim, da bo pripomoček v veliko pomoč izvajalcem programov, hkrati pa tudi udeležencem, saj bo tako lažje spremljati napredek. Izvajalcem pa bo tudi lažje pripraviti program dela za določeno izobraževanje, hkrati pa bo lažje pripraviti program dela za posameznika.

Ljuba Fišer, učiteljica

Pripomoček je primeren tudi za odrasle, ki se želijo učiti samostojno. Pripomoček jim bo vodilo, katera področja učenja odlično obvladujejo, katera malo manj, kje pa bodo potrebovali pomoč.

3 Vprašalnik je dostopen v priročniku namenjenemu svetovalcem za vrednotenje na naslednji povezavi: http://arhiv.acs.si/ucna_gradiva/Ugotavljanje_in_vrednotenje_razvitosti_kompetence_Ucenje_ucenja.pdf.

KAJ ZMOREM NA PODROČJU TEMELJNE ZMOŽNOSTI UČENJE UČENJA

Navodila za uporabo pripomočka:

Pozorno preberite spodnji seznam, tako, da si natančno ogledate posamezno področje in izberete tiste trditve, ki najbolj ustrezajo tistemu, kar vi res **ZMORETE**.

Pri trditvah, ki ste jih izbrali, naredite kljukico v kvadratu poleg njih.

Pozorno preberite spodnji seznam, tako, da si natančno ogledate posamezno področje in izberete tiste trditve, ki predstavljajo del znanja, ki ga pri sebi **NAJBOLJ POGREŠATE**.

Pri trditvah, ki ste jih izbrali, naredite križec v kvadratu poleg njih.

Področje: PRIPRAVA NA UČENJE

CILJNO UČENJE

Vem, kaj je ciljno učenje, na primer, pozorno spremljam informativno oddajo zato, da se seznanim z dogajanjem v lokalni in širši skupnosti.

CILJNO UČENJE

Zmožen sem učno gradivo razdeliti na smiselne učne enote in jasno definirati korake do cilja, na primer, preletim literaturo in jo razdelim na enote ter oblikujem plan in cilj učenja.

PREMAGOVANJE ODPORA DO UČENJA

Zavedam se pomembnosti in koristnosti vseživljenjskega učenja za osebno uspešnost v življenju, na primer, udeležim se informativnega sestanka v zvezi z izobraževanjem ali na kak drug način premagujem odpore do učenja.

NEGUJEM LASTNO MOTIVACIJO

Učim se zaradi lastne motivacije in aktivno iščem priložnosti za nadgradnjo obstoječega znanja.

POZNAM SVOJ UČNI SLOG

Pozna različne sloge učenja (preko vida, sluha, tipa, vonja ...), na primer, s pomočjo voha prepoznam različne čaje, zelišča, začimbe.

IZBIRAM MED UČNIMI SLOGI

Zmožen sem izbrati meni najustreznejši učni slog (preko vida, sluha, tipa, vonja ...) in učenje prilagoditi izboru.

POZNAM OBLIKE UČENJA

Poznam različne vrste učenja (individualno, v paru, skupinsko), njihove prednosti in pomanjkljivosti.

IZBIRAM OBLIKE UČENJA

Glede na potrebe izbiram ustrezne oblike učenja za namene čim večje učinkovitosti, na primer, izberem ustrezen medij za učenje (video, TV, knjiga...).

UTRJEVANJE ZNANJA OB POMOČI DRUGIH

S pomočjo učitelja ali mentorja obnovim predhodno pridobljeno znanje, preden se lotim pridobivanja novega znanja.

UTRJEVANJE ZNANJA S POMOČJO PREVERJANJA

Pred učenjem samostojno sistematično preverim predhodno pridobljeno znanje s pomočjo različnih gradiv.

POZNAVANJE TEHNIK POMNENJA

Spoznam in preizkušam različne tehnike pomnjenja, na primer, povezava pojmov v zgodbo, vizualizacija z barvami ...

IZBIRANJE TEHNIK POMNENJA

V svoji vsakodnevni praksi uporabljam najučinkovitejšo tehniko pomnjenja, na primer, zapomnim si telefonsko številko prijatelja tako, da si v mislih narišem potek številke na tipkovnici.

ČASOVNI OKVIR

Se zavedam pravočasnosti učenja in s tem povezanimi učinki na učinkovitost pomnjenja.

ČASOVNO NAČRTOVANJE

Učenje načrtujem tako, da lahko predelam snov do roka, ko je predvidena uporaba tega znanja v praksi. Pripravim si dnevni, tedenski in mesečni časovni plan in skušam realizirati zastavljene cilje.

UPORABA RAZLIČNIH VIROV

Uporabljam literaturo kot glavni vir učenja.

ISKANJE VIROV

Znam poiskati ustrezne vire vsebin za učenje s pomočjo različnih pripomočkov in metod (literatura, splet, mediji itd.), na primer, uporabljam internet (COBISS).

SAMOOCENA ZNANJA

Znam oceniti količino svojega znanja na izbranem področju; na primer, izpolnim vprašalnik na določeno temo in ocenim globino mojega poznavanja določenega vprašanja.

NADGRADNJA ZNANJA

Znam oceniti svoje znanje za vsakdanjo prakso, hkrati vem, kako nadgraditi obstoječe znanje na določenem področju.

Področje: IZVAJANJE UČENJA

RAZLIČNA ORODJA ZA RAZLIČNE NAMENE

Za potrebe učenja poznam in uporabljam različna tehnološko podprta orodja (računalnik, telefon, kalkulator itd.).

USTVARJALNA UPORABA RAZLIČNIH ORODIJ

S pomočjo tehnološko podprtih orodij skušam - poleg učenja - zadovoljiti tudi druge potrebe (denimo socialne, terapevtske itd.), na primer, načrtujem izlet (finančni načrt, načrt potovanja...).

TEHNIKE UČENJA

Poznam različne tehnike učenja (hitro branje, priprava miselnih vzorcev, izpisovanje pomembnih pojmov itd.).

IZBIRA TEHNIK UČENJA

Ugotovim, katere tehnike mi najbolj ustrezajo, jih pogosteje uporabljam in tako delam učenje prijetnejše in zabavnejše, na primer, zapiske nadgradim s pomočjo miselnega vzorca ali preproste predstavitve, ki mi kasneje služi kot pomagalo pri utrjevanju znanja.

IZKUSTVENO UČENJE

Zavedam se, da učenje ni samo sebi namen, zato ga povezujem s primeri iz vsakdanjega življenja.

UPORABA IZKUSTVENEGA UČENJA

Učim se z razumevanjem, novo znanje neposredno povezujem s predhodnim znanjem in z njim skušam odpravljati težave vsakodnevnega življenja.

UČENJE V SKUPINI

Izkusil sem že prednosti in pomanjkljivosti skupinskega učenja.

UPORABA RAZLIČNIH OBLIK UČENJA V SKUPINI

Uporabljam oblike skupinskega učenja, ki mi najbolj ustrezajo, na primer, se predstavim, znam izpostaviti svoje mnenje, voditi izvedbo posameznih nalog ter predstaviti izveden projekt.

VREDNOTENJE VSEBIN

Enostavne vsebine znam kritično ovrednotiti, na primer, izražam svoja stališča do prebranega ali slišane.

ZAHTEVNEJŠE KRITIČNO MIŠLJENJE

Zahtevnejše vsebine kritično ovrednotim, na primer, napišem svoje stališče o naučenem gradivu.

ANALIZA

Imam dodatna vprašanja in raziskujem vsebino, ki se jo učim.

GLOBLJA ANALIZA

Opredeľujem pojme in probleme. Preverjam pomen uporabljenih pojmov in jih usklajujem s sogovornikom. Prizadevam si za jasno in natančno opisovanje procesov, podatkov ter čim večjo natančnost pri opredeljevanju problemov.

SKLEPANJE

Preiskujem ustreznost in utemeljitev trditev in sklepov ter se izogibam poenostavitvam, na primer, z dodatnimi vprašanji ugotavljam ustreznost rečenega in slišane.

SKLEPANJE IN ANALIZA

Analiziram predpostavke in naravnost v posameznih sklepih. Preiskujem in ozaveščam neizgovorjeno, tematiziram, dvomim v diskusiji (debati).

REŠEVANJE PROBLEMOV

Dopuščam različne interpretacije dogodkov in pojavov, zavedam se razlaganja dogodkov z določene perspektive (zornega kota).

POJMOVANJE PROBLEMOV

Sprejemam situacije, v katerih ni končnega odgovora (dovoljujem nedorečenost, odprtost). Zavedam se, da znanje nikoli ni popolno, končno, absolutno.

UPORABA ZNANJA

Učenje razumem kot začetek izobraževalnega cikla in ne kot konec le-tega: pridobljeno znanje uporabljam v vsakdanjem življenju, ga po potrebi spreminjam in prilagajam praksi in teoriji. Na primer, naučim se pripraviti jedilnik in skuhati preproste jedi z upoštevanjem načel zdrave prehrane. Novo znanje uporabim v družinski situaciji.

RAZLIČNI VIRI ZA RAZLIČNE NAMENE

Znam uporabiti različne vire (zemljevid, slovar, knjiga receptov, internetni viri, itd.) za različne namene oziroma cilje učenja.

RAZLIČNI UČNI VIRI IN RAZLIČNE VSEBINE

Uporabljam več učnih gradiv hkrati (kompas, zemljevid, učbenik o geografiji) z namenom čim bolj učinkovitega učenja in pomnjenja. Na primer, za načrtovanje poti in organizacijo izleta uporabljam različna gradiva (kompas, zemljevid, turistične strani na spletu) z namenom, da bo izlet kar se da gladko zasnovan.

VZTRAJNOST PRI UČENJU

Vztrajam pri učenju kljub odporom, saj se zavedam, da bo to znanje uporabno.

CILJNA NARAVNANOST

Vztrajam pri učenju, kljub neprijetni vsebini ter skušam doseči vse cilje, ki so bili zastavljeni v fazi priprave na učenje.

SAMODISCIPLINA

Učenje si načrtujem in sledim zadanim ciljem.

POSTOPNOST IN ODGOVORNOST

Načrtujem učenje po posameznih ciljnih, ki se nadgrajujejo. Sproti preverjam svoj napredek.

MOTIVACIJA

Znam odstraniti moteče dejavnike, znam reči „ne“ aktivnostim, ki bi zmotile mojo zbranost.

MOTIVACIJA

Želim si doseči zastavljene cilje. V to sem pripravljen vložiti napor. Vsak dosežen cilj je spodbuda za novega.

POVZETEK UČENJA

Po učenju na kratko povzamem vsebino, s katero sem se ukvarjal. Vem, da si bom snov tako bolje zapomnil.

PRIPRAVA IN UPORABA POVZETKA NAUČENEGA

Po vsakem učenju jasno povzamem vsebino, jo zapišem ali pripravim miselni vzorec ali na kak drug način pripravim predstavitev vsebin, s katerimi sem se ukvarjal, tako, da jih lahko posredujem tudi drugim.

Področje: SPREMLJANJE UČENJA

REFLEKSIJA UČENJA

Med učenjem sem pozoren na to, ali se učim aktivno (pišem, rišem in podčrtujem). Na primer, berem in označujem ključne besede.

ZAVEDANJE UČNEGA PROCESA

Ob spremljanju aktivnega učenja (pisanje, risanje in podčrtovanje) se poskušam zavedati svoje osredotočenosti na učenje - spremljam ali sem zbran ali ne.

SAMOOCENA KAKOVOSTI UČENJA

Ko se učenje konča, znam oceniti, kaj sem si zapomnil in kaj ne.

OCENA KORISTNOSTI UČENJA

Poleg tega, da ocenim, kaj znam in kaj ne znam, sem sposoben sproti oceniti, kaj je bolj in kaj manj pomembno pri učenju za moje vsakdanje življenje. Na primer, za usvojeno znanje s področja varnostnih predpisov v prometu ocenim, kateri vidiki novega znanja so tisti, s katerimi se bolj pogosto srečujem in si jih moram zagotovo zapomniti (denimo vožnja v krožišču za avtomobile) ter tisti, ki niso tako pomembni (denimo vožnja v krožišču za kolesarje).

ZAZNAVANJE OVIR

Prepoznam ovire pri učenju (na primer, potrebo po stalnih odmorih, vedno nova dodatna gradiva, željo po dodatni razlagi, moteč hrup iz okolice).

ODPRAVLJANJE OVIR

Ker razumem, da je ovire pri učenju mogoče odpraviti, za te ovire iščem hitre rešitve in jih sproti odpravljam, da bi bilo učenje bolj učinkovito. Na primer, med učenjem zaznam primanjkljaj na učnem področju in ustrezno odpravim oviro. Na primer, ko osvajam novo znanje s področja ekološko pridelane zelenjave, poiščem neznan pojem na spletu ali slovarju, se spoznam z njim, razjasnim pomen ter se učinkoviteje učim naprej, ker me neznana beseda ne bega več.

NAGRAJEVANJE PO UČENJU

Po uspešnem učenju se nagradim in s tem utrdim prijetnost izkušnje (odmor, sproščeno druženje s prijatelji itd.), na primer, po uspešnem učenju si privoščim sproščen klepet s prijateljem.

IZBOLJŠEVANJE STRATEGIJ UČENJA

Po uspešnem učenju razmislim o strategijah učenja, morebitnih izboljšavah in nadgradnji dosedanjih načinov.

DOJEMANJE UČENJA KOT SPOSOBNOSTI

Razumem učenje učenja kot sposobnost, ki se je naučimo in jo gojimo. Zavedam se usvojenih spretnosti učenja.

KORISTNOST UČENJA

Znam oceniti koristnost tega, da se učim. Nova naučena znanja aktivno prenašam v vsakdanje življenje in novo učno snov povezujem in uporabim pri vsakdanjih opravilih in delu.

DOKUMENTIRANJE UČENJA

Zbiram potrdila in dokazila o organiziranem učenju. Oblikujem svojo osebno mapo učnih dosežkov.

MOŽNOST VREDNOTENJA UČENJA

Potrdila o organiziranem učenju hranim v obliki zbirne mape (portfolia). Ta zbirnam mapa je zame vodilo pri poglobljenem razmišljanju o lastnih dosežkih. Vem, da jo lahko uporabim kot dokazilo v postopkih za priznavanje učenja, če bom to potreboval.

UTRJEVANJE ZNANJA

Znanje, ki ga pridobim med načrtnim učenjem kasneje utrjujem s pomočjo različnih aktivnosti in gradiv, na primer, reševanje križanke, kvizi, sudoku.

Priročni slovar

Seveda je potrebno uporabljati ustrezne termine, vendar je za vsakdanjo uporabo nujno, da je knjižica prijazna do vseh bodočih uporabnikov.

Slovar ključnih pojmov je zelo pomemben del knjižice. Za ciljno skupino učiteljev je ustrezen, za udeležence pa bi morale biti razlage posameznih pojmov bolj poljudne.

Darja Kušar, učiteljica

Splošni pojmi⁴

KLJUČNE KOMPETENCE ALI TEMELJNE ZMOŽNOSTI

»Temeljne zmožnosti ali ključne kompetence so tiste zmožnosti, ki niso odvisne od okoliščin delovanja in posamezniku ne glede na specifične okoliščine omogočajo funkcionalno odzivanje in delovanje v širokem spektru različnih dejavnosti. So prenosljive med različnimi poklici, predvsem pa posamezniku omogočajo udeležbo v družbi in osebni razvoj.«

Temeljne zmožnosti odraslih, 2012

KOMPETENCA

»Kompetenca je zmožnost posameznika, da pridobljeno znanje in veščine v skladu s svojimi vrednotami in stališči uporabi v kompleksnih, raznovrstnih in nepredvidljivih situacijah.«

Temeljne zmožnosti odraslih, 2012

⁴ V tej knjižici je le izbor splošnih pojmov, širši nabor terminologije boste našli v [Priročni knjižici z navodili](#).

POKLICNE KOMPETENCE

»Poklicne kompetence so izkazane možnosti posameznika, da uporablja svoje sposobnosti in znanja pri dejavnem obvladovanju običajnih in spremenljivih poklicnih razmer (CEDEFOP, 1999); zmožnost zadostiti zahtevam zaposlitve oziroma specifičnim delovnim vlogam; zmožnost napraviti nekaj dobro (ETF, 1997). Poklicne kompetence delimo na tiste, ki so specifične za posamezen poklic, in na ključne kompetence, ki so poklicno transversalne in jih je mogoče razvijati s ključnimi kvalifikacijami.«

Spletna stran CPI: <http://www.cpi.si/faq/posljite-vprasanje/slovar-izrazov.aspx>

OPISNIK

Opisniki opisujejo temeljno zmožnost in prikazujejo, kaj je tisto, kar jo sestavlja. Opisnike se lahko uporabi za načrtovanje kurikula in prav tako njegovo spremljanje.

MINIMALNA RAVEN OPISNIKOV

Minimalna raven opisnikov predstavlja tisto osnovno, kar odrasli posameznik potrebuje za ‚preživetje‘ v sodobni družbi.

OPTIMALNA RAVEN OPISNIKOV

Optimalna raven pomeni zadovoljivo razvito temeljno zmožnost do te mere, da se odrasli, ne glede na izobrazbo, uspešno znajde v različnih življenjskih situacijah.

VREDNOTENJE

»Ugotavljanje ustreznih vrednosti danemu pojavu po določenih merilih.«

Veliki splošni leksikon, 2006

V izobraževanju odraslih je vrednotenje opredeljeno takole: »Vrednotenje (in priznavanje) kot postopek, v katerem ovrednotimo znanje, spretnosti, kompetence, ki si jih je posameznik pridobil ali razvil v svojem življenju in različnih okoliščinah: z izobraževanjem, delom, s prostovoljskimi in pristočasnimi dejavnostmi.«

EVALVACIJA

»V najbolj splošnem pomenu lahko evalvacijo opredelimo kot sistematično zbiranje podatkov o nekem pojavu z namenom dati o njem sodbo in/ali ga na podlagi tega tudi izboljšati.«

Marentič Požarnik: Evalvacija - kakšna, za koga, čemu?, 1999

Specifični pojmi

Učitelji imajo v knjižicah oporo in orientacijo za delo, poenotena je terminologija na področju spremljanja napredka, olajšan način spremljanja in končnega ocenjevanja napredka.

Olga Veldin Bednjanič, učiteljica

UČENJE

Učenje je večplasten proces in pojem. Uporablja se ga v različnih kontekstih in z različnimi nameni. Temu primerno so različne tudi opredelitve, ki se enkrat nanašajo na procese v posamezniku, drugič na družbene vidike. V splošnem z učenjem mislimo na pridobivanje novih informacij, kompleksnih znanj in spretnosti ter sinteza vsega omenjenega z namenom učinkovitejšega odzivanja na okolje.

Cognitive psychology, Sternberg, 2011

UČENJE UČENJA

Učenje učenja je po mnenju strokovnjakov, ki se ukvarjajo z znanjem za 21. stoletje, ena od ključnih življenjskih spretnosti. Nekateri jo imenujejo veščina, drugi kompetence, tretji sposobnost in četrti pismenost. V najširšem smislu se koncept učenje učenja navezuje na vseživljenjsko učenje, pomeni pa sposobnost odraslih, da se učijo in še pomembneje - vztrajajo pri učenju. Ob tem organizirajo svoje učenje ter upravljanje časa in informacij, tako individualno kot v skupinah.

Učenje učenja - kako učiti in se naučiti spretnosti vseživljenjskega učenja, Ažman, 2008 in Temeljne zmožnosti odraslih, Javrh in Kuran, 2012.

UČNI STILI

Učni stil oziroma učni slogi je prevladujoča oblika mišljenja nekega posameznika. Prva asociacija, ki jo povezujemo z učnimi stili je vizualni, slušni in

kinestetični tip učenja. Z vizualnim učnim stilom imamo v mislih odrasle, ki se najraje učijo vizualno (branje, grafični prikazi itd.). S slušnim učnim stilom imamo v mislih odrasle, ki raje poslušajo (zvočnice, predavanja itd.). V skupino kinestetičnih učnih stilov pa spada učenje s pomočjo gestikulacij, prikaza s pomočjo rok, aktivnih iger in podobno. Raziskave so pokazale, da se ta prevladujoča oblika uveljavi že v otroštvu in se skozi odraslost ne spremeni preveč.

Thinking Styles, 1997, Sternberg.

ZAZNAVNI KANALI

Z zaznavnimi kanali imamo v mislih pet človeških čutil, s katerimi pridobivamo informacije iz okolja. Ta čutila so: vid (za uporabo katerega imamo oči), sluh (uporabljam ošesa), voh (nam služi nos), okus (tu nastopi jezik) ter nazadnje, tip (preko dotika). Zaznavni kanali so ključni za učinkovito učenje v obdobju odraslosti in predstavljajo osnovo za določanje različnih učnih tipov. Podrobno poznavanje posameznih zaznavnih kanalov nam lahko veliko pove o razlikah med samimi učnimi tipi in spremembami, s katerimi se soočajo posamezniki v obdobju odraslosti.

Psychology, Myers, 2007.

E - UČENJE

E-učenje oziroma E-izobraževanje je najpogosteje opredeljeno precej ohlapno in široko kot učenje oziroma izobraževanje, pri katerem se uporablja IKT, kot je na primer spletno učenje, virtualna učilnica in tako imenovano »digitalno« sodelovanje. Obsega lahko tudi podajanje vsebin po internetu in intranetu, zvočne in videoposnetke, izobraževalne oddaje, prenašanje po satelitu, interaktivno televizijo, zgoščenke in podobno.

Osnove e-izobraževanja, Bregar, Zagmajster in Radvan, 2010

MULTISENZORNO UČENJE

Multisenzorno učenje kombinira različne učne stile. Pri učenju torej sodeluje več zaznavnih kanalov oziroma čutil: vid, sluh in najpogosteje še tip. Izkazalo se je, da je multisenzorno učenje najbolj varen način poučevanja odraslih iz različnih

vih skupin, saj ima številne prednosti. Prva prednost je ta, da je kodiranje v dolgoročni spomin bolj učinkovito, saj uporabljamo hkrati različne zaznavne kanale. Druga prednost pa je ta, da s pomočjo multisenzornega učenja zaobjamemo široko paleto različnih učnih stilov in s tem zmanjšamo možnost, da bi katerega od učnih stilov izpustili.

Thinking styles, Sternberg, 2009.

STRATEGIJE UČENJA

Strategije učenja lahko opredelimo kot k cilju usmerjeno učno aktivnost, ki jo posameznik uporablja na svojo pobudo in spreminja glede na zahteve situacije. Strategije učenja se tako delijo na spoznavne oziroma kognitivne (domena spomina in pomnenja) ter materialne (kako učno snov strukturirati). Učne strategije se lahko umesti med koncept učne taktike in učnim pristopom, pri čemer je učna taktika opredeljena kot ozki koncept, strategije kot nekoliko širši, pristop pa kot najširši koncept. Učna taktika je tako specifična, ožje usmerjena v konkreten cilj, učni pristop pa kombinacija različnih strategij.

Psihologija učenja in pouka, Marentič Požarnik, 2000.

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Vseživljenjsko učenje je poseben pogled na učenje, ki obsega individualni in družbeni razvoj vseh vrst in oblik, tako formalno kot neformalno. S formalnim učenjem imamo v mislih šole, organizacije za poklicno izobraževanje, institucije terciarnega izobraževanja in izobraževanje odraslih. Z neformalnim izobraževanjem imamo v mislih učenje doma, na delu in v skupnosti. Gre za odprt sistem, v ospredju so standardi znanja in spretnosti, ki jih potrebujejo vsi, ne glede na starost. Vseživljenjsko učenje poudarja potrebo po pripravi in motiviranju za učenje otrok v zgodnji mladosti in skozi vse življenje. Prizadevanja so usmerjena v zagotavljanje možnosti za preusposabljanje ali dopolnjevanje znanja za vse, ki ga potrebujejo, odrasle, zaposlene in nezaposlene.

Lifelong Learning for All, OECD, 1996.

POMNENJE

Pomnenje je ključni psihološki proces, ki nam omogoča našo individualnost. S pomočjo pomnenja se informacije iz okolja prenašajo v naš dolgoročni spomin. Ta pot je specifična za vsakega posameznika, zato se naši spomini vedno razlikujejo od spominov drugih ljudi, tudi če smo isti dogodek preživeli skupaj. Učenje je precej odvisno tudi od tega, kako učinkovito je naše pomnenje. V nevrološki praksi se pogosto dogaja, da so vsi ostali pogoji za uspešno učenje izpolnjeni, razen pomnenja (denimo različne vrste amnezij).

Nevroznanost, znanost o možganih, SINAPSA, 2007.

KRATKOROČNI IN DOLGOROČNI SPOMIN

Spomin je razmeroma kompleksno organiziran. V možganih ne obstaja le eno možgansko področje v katero bi shranjevali vse, kar se kadarkoli naučimo. Delovni spomin aktivno vzdržuje v zavestnem stanju informacije, ki jih v našem umu hranimo le kratek čas. Dolgoročni spomin pa predstavlja veliko širše in bolj pasivno skladišče informacij, v katero se za daljši čas umeščajo informacije. Te informacije imenujemo naše izkušnje.

Nevroznanost, znanost o možganih, SINAPSA, 2007.

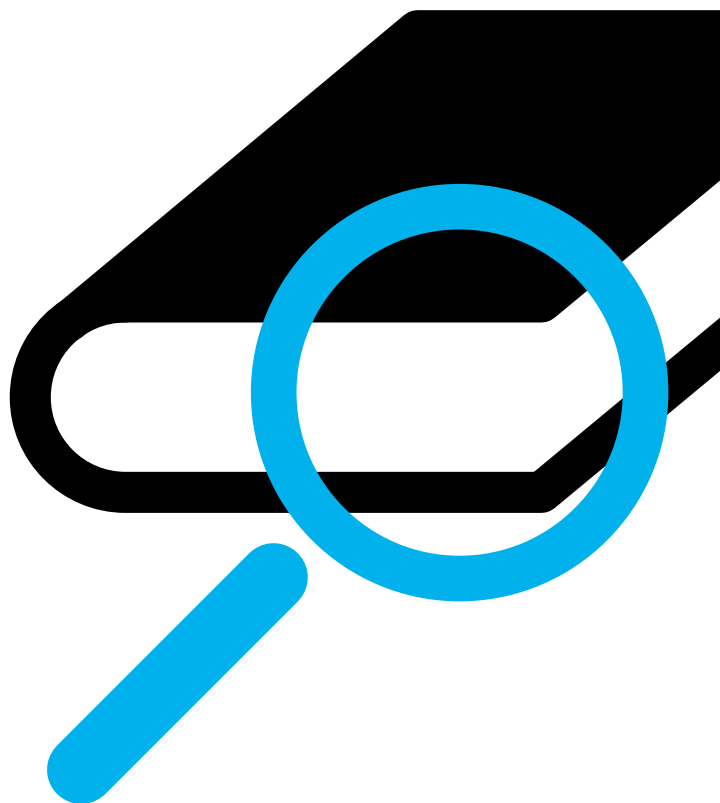
MNEMOTEHNIKE

Mnemotehnikе učenja so različne tehnike, ki nam olajšajo, kako si zapomnimo določene nove vsebine in tako naredimo učenje učinkovitejše. Beseda »Mnemotehnika« je povezana z Mnemosyne, ime titana, ki pooseblja spomin v grški mitologiji. Mnemotehnika je lahko besedna, številna ali vizualna. V vsakem primeru pa nam pomaga pri pomnjenju dejstev pa tudi asociacij. Ena od mnemotehnik je ta, ki nam pomaga pri določanju barvne razporeditve na slovenski zastavi. Barve zastave republike Slovenije (od spodaj navzgor) se da zapomniti s pomočjo belih, zasneženih gora. Bela je torej »gor« zaradi »gor«.

Mnemotehnika, Wikipedia, 2013 (dostopno 22.8.2013)

Viri in literatura

- Ažman, T. (2008). Učenje učenja – kako učiti in se naučiti spretnosti vseživljenjskega učenja. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Bregar, L., Zgamažster, M. in Radovan, M. (2010). Osnove e-izobraževanja. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Javrh, P. (ur) (2011). Obrazi pismenosti. Spoznanja o razvoju pismenosti odraslih. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Javrh, P. in Kuran, M. (ur.). (2012). Temeljne zmožnosti odraslih. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje. (2007). Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.
- Lifelong Learning for All. (1996). Paris: OECD.
- Marentič Požarnik, B. (1999). Evalvacija – kakšna, za koga, čemu?. Sodobna pedagogika, Letn. 50, št. 4, str. 20-36.
- Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.
- Mohorko, N., Bresjanac, M. in Repovš, G. (ur.). (2007). Nevroznanost, znanost o možganih. Ljubljana: SINAPSA.
- Myers, D. G. (2007). Psychology. New York: Worth.
- Spletna stran ACS Vrednotenje in priznavanje neformalnega znanja. Dostopno na: <http://vpnz.acs.si/portal/>.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika – spletna izdaja. (2000). Ljubljana: ZRC SAZU. Dostopno na: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.
- Sternberg, R. J. (2011). Cognitive psychology. Belmont (CA): Wadsworth.
- Sternberg, R. J. (1997). Thinking Styles. Cambridge: Cambridge University Press.
- Veliki splošni leksikon. (2006). Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Iz recenzije

Učenje učenja

dr. Tatjana Ažman

Knjižica Učenje učenja ima več namenov, ki so predstavljeni v uvodu. Predvsem bo koristen pripomoček za udeležence, ki želijo presoditi in/ali izboljšati svojo usposobljenost za učenje. Pri tem jim bo koristil pripomoček ‚Kaj zmorem‘. V njem so predstavljena tri področja učenja in posamezni opisniki za vsako izmed njih. Pripomoček za udeležence bi bil bolj uporaben, če bi bil dostopen v e-obliki in bi bili uporabniku rezultati takoj, ko pripomoček reši, predstavljeni v stolpcih z vidika minimalne in optimalne ravni.

Predstavitev opisnikov na dveh ravneh, minimalni in optimalni, je razumljiva in jedrnata. Vsak opisnik je še dodatno pojasnjen s primerom. Izobraževalci bodo lahko sodelovali z udeležencem ob tem pripomočku in mu opisnike dodatno pojasnili. Pri tem jim bo v pomoč opis kompetence učenje učenja, tabela z opisniki in slovar. Dobrodošle so tudi misli učiteljev, ki so sodelovali pri oblikovanju opisnikov. Njihove misli (opis lastnih izkušenj) vsebino knjižice popestrijo in dodatno pojasnijo.

Opisi opisnikov so nastali s pomočjo praktikov in kažejo na njihovo uporabnost. Splošni opisniki za minimalno raven so zapisani na ravni poznavanja in zavedanja različnih vidikov učenja. Splošni opisniki za optimalno raven opisujejo bolj zahtevne miselne procese in se nanašajo na ravnanje oz. uporabo znanja. Opis opisnikov je ustrezen, razumljiv in ob tem ustrezno kratek in jedrnat. Predlagam razmislek o vrstnem redu opisnikov. Na primer, utrjevanje znanja in samocena znanja imata opis, ki se povezuje. Pri iz-

vajanju učenja bi dala motivacijo na prvo mesto, prav tako bi dala na prva mesta samodisciplino in vztrajnost, orodja za različna orodja pa bližje različnim virom. Pri spremljavi bi dala samooce-
no bolj na konec, utrjevanje pa pred vrednote-
nje.

Konkretne prilagoditve opisnikov oz. pojasnitve na primerih dobro ponazorijo, kaj posamezni opisnik pomeni. Ti primeri bodo v navdih in spodbudo uporabnikom in izobraževalcem, da bodo znali v posameznih opisnikih prepoznati lastne izkušnje iz svojega vsakdana.

Opisniki so ustrezno predstavljeni na minimalni in optimalni ravni. Vsak posamezni udeleženec bo ob njih lahko sam presodil, na kateri ravni se nahaja in ali je to dovolj, da lahko uresničuje svoje poklicne in druge življenjske cilje. V praksi bodo posamezniki prepoznali, da imajo kompetenco učenje učenja najbrž razvito na različnih področjih različno. Nekateri vidiki kompetence bodo imeli razvite na eni in druge na drugi ravni. Pomembno bo, da s pomočjo opisnikov prepoznajo svoje prednosti, ki jim pri učenju koristijo, in šibka področja, ki jih morajo izboljšati, da bi dosegli svoje cilje. Pri presoji in razvoju kompetence jim bodo izobraževalci lahko v oporo. Prav slednjim pa bo v oporo celotna knjižica.

Dostop do gradiv in kompletov

Gradiva in kompleti v podporo razvoja posameznih temeljnih zmožnosti odraslih, ki so nastala v projektu »Razvoj pismenosti ter ugotavljanje in priznavanje neformalno pridobljenega znanja od 2011 do 2014«, so prosto dostopna strokovni javnosti in odraslim prek spletne strani <http://mm.acs.si/pismenost/>

V okviru zgoraj omenjenega projekta so nastala naslednja strokovna in izobraževalna gradiva:

1. Priročnik [Temeljne zmožnosti odraslih](#)

2. Serija izobraževalnih filmov in zvočnica »Na poti do življenjske uspešnosti«:

- zvočnica [Samoiniciativnost in podjetnost](#), vložna knjižica za izobraževalce, priročna knjižica za poslušalce
- izobraževalni film [Učenje učenja](#)
- izobraževalni film [Sporazumevanje v maternem jeziku](#)
- izobraževalni film [Samoiniciativnost in podjetnost](#)
- izobraževalni film [Matematična kompetenca in osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji](#);

3. [Komplet e-knjižic](#) Opisniki temeljnih zmožnosti:

- [Priročna knjižica z navodili](#) za uporabo 4 knjižic za posamezno temeljno zmožnost;
- Opisniki temeljne zmožnosti [Sporazumevanje v maternem jeziku](#);
- Opisniki temeljne zmožnosti [Matematična kompetenca in osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji](#);
- Opisniki temeljne zmožnosti [Samoiniciativnost in podjetnost](#);
- Opisniki temeljne zmožnosti [Učenje učenja](#).

E-knjižice uporabljajte, kot bo za vas najbolj primerno. Poljubno jih dopolnjujte, spreminjajte, prav tako si jih z lahko natisnete, saj smo v ta namen knjižice pripravili v A4 formatu. Predlagamo, da si najprej preberete [Priročno knjižico z navodili za uporabo](#), šele nato knjižice za posamezne temeljne zmožnosti.

Vsa navedena vizualna in zvočna gradiva so urejena tako, da se lahko prosto pregledujejo na spletu, neposredno predvajajo v izobraževalne namene ali se natisnejo za uporabo.

Avtorji bomo hvaležni za vaša mnenja, ocene in morebitna vprašanja!

Kontakt: Andragoški center Slovenije, Središče za raziskave in razvoj.

